

Sammanfattning av Ont i vaden - gubbvad rehab

När du ska söka vård direkt

Sök fysioterapeut eller läkare vid: kraftig svullnad som inte minskar, känselbortfall eller domningar i underbenet, spännings- eller tryckkänsla i hela vaden, smärta som strålar mot hälsenan eller ner i foten, eller om du inte kan promenera smärtfritt efter 48 timmar.

Akut åtgärd: POLICE-regimen

Steg	Vad du gör
P - Protection	Avsluta aktiviteten omedelbart. Fortsätt inte - testa inte om det gör ont.
O - Optimal Loading	Undvik total vila. Rör på benet så mycket smärtan tillåter.
I - Ice	Is i 15-20 min, flera ggr första dygnet. Alltid en handduk mellan is och hud.
C - Compression	Tryckförband med elastisk binda så snabbt som möjligt. Ju snabbare, desto bättre.
E - Elevation	Håll benet högt över hjärtnivån när du vilar - minskar svullnad och blödning.

Läkningstider och återgång till träning

Skadegrad	Tidsram till återgång
Lätt sträckning	ca 1-2 veckor till aktivitet. Mild ömhet, ingen groplika förändringar i muskeln.
Måttlig bristning	ca 3-6 veckor. Tydlig smärta, ev. liten ömmande fördjupning i vaden.
Allvarlig bristning	ca 6-12 veckor. Stor gröpa i muskeln, kraftig svullnad. Kräver oft. fysioterapeut.

Rehab: från vila till löpning

Fas	Vad du gör
Fas 1: Smärtfri promenad	Fasciamobilisering 1-2 min med rundpinne före varje pass. Excentriska tåhävningar på trappkant: upp på två ben, ner SAKTA på ett. 3 x 20 reps, 2-3 x/vecka. Även soleus-varianten (knä böjt).
Fas 2: Jogga/gå-intervaller	Jogg 100 m / gå 100 m i 12-15 min. 2-3 x/vecka. Öka med 2-3 min/vecka. Fortsätt excentriska tåhävningar parallellt.
Fas 3: Sammanhängande löpning	Börja jogga km i sträck när 15 min går smärtfritt. Stegra successivt. Krav: full styrka i båda vader, fullt rörlighetsomfång, smärtfria enbenståhävningar.

Förebyggande - undvik återfall

Område	Praktisk åtgärd
10 %-regeln	Öka aldrig löpvolymer med mer än 10 % per vecka. Gäller distans OCH tempo.
Styrketräna vader	Excentriska tåhävningar 2 x/vecka även när du är frisk. Förebygger mer än botemedlet.
Uppvärmning	Aldrig hårda pass utan uppvärmning. Inkludera studsar på tå och höga knän.
Skoväxling	Byt skotype långsamt - snabb övergång t.ex. till minimalistiska skor ökar vadbelastrningen kraftigt.